

EXTRA

Frie Nyheder

FreelanceGruppen

1977-1997

Jubilæumsskrift for FreelanceGruppen - specialgruppe under Dansk Journalistforbund

Foto: Jens Uthoft

Mange engagerede freelancere har gennem årene oplevet deres faglige indsats for FreelanceGruppen i DJ som en stegende ørkenvandring. Her bidrager syv af de 11 nuværende bestyrelsesmedlemmer i Råbjerg Mile til den lange march...

- Set over de 20 år, gruppen har eksisteret, er der imidlertid nået masser af positive og konstruktive resultater for medlemmerne, så alt andet lige er der i dag højere til himlen end nogensinde...

Puberteten er forbi

Efter en til tider omtumlet barndom og vanskelig pubertet i DJ fejrer FreelanceGruppen nu sit 20 års jubilæum. Det sker med dette særnummer af Frie Nyheder og med en fest for medlemmer og gæster i København den 24. oktober

AF MORTEN FRIIS JØRGENSEN

En »Landsgruppe for freelancere« i DJ blev en realitet den 31. oktober 1977 i København. Forud havde et »Udvalg om en landsgruppe for freelancere« bestående af københavnske freelancere og provinskolleger arbejdet i flere år på sagen.

Omkring 80 freelancere og arbejdsløse bestemte sig på den stiftende generalforsamling for et åbent formandsvalg. Men de øvrige seks bestyrelsespladser skulle besættes ligeligt af københavnere og kolleger

fra provinsen. Samtidig grundlagde man traditionen om, at den årlige generalforsamling holdes på skift øst og vest for Storebælt.

En diskussion om medlemskriterierne endte med en vedtagelse om, at de arbejdsløse stod bedst tjent med egne pressionsgrupper i DJs kredse. Det gav straks et stort indhug i gruppens medlemsgrundlag. Men på generalforsamlingen i 1981 blev alle DJs arbejdsløse lønmodtagere med indtægter fra flere arbejdsgivere dog budt tilbage i varmen igen. Samtidig mente forsamlingen, at skattemæssigt selvstændige med egne selskaber burde afvikle disse hurtigst muligt - eller helt udtræde af DJ...

DET VANSKELIGE STEDBARN

Studiet af 20 års artikler i fagbladet Journalisten, mange af gruppens mødereferater og medlemsinformation i Frie Nyheder fortæller historien

om DJs vanskelige stedbarn, der konstant har måttet kæmpe en sej kamp mod ringe vilkår og dårlige betalere ude på mediemarkedet, og samtidig har måttet slås for at opnå kollegial respekt og ligebehandling inden for dørene i DJ.

Derfor har mange engagerede freelancere gennem årene utvivlsomt oplevet arbejdet i FreelanceGruppen som en stegende ørkenvandring med få og små sejre. Til tider har dialogen i DJ da også været hård og vækket mindelser om Janteloven...

SOLIDT FUNDAMENT

Men set i bakspejlet har de 20 års virke givet masser af positive resultater for DJs nu mere end 1000 freelancemedlemmer, der tilsammen udgør forbundets største specialgruppe: Vi står på et solidt og voksende fundament af aftaler og overenskomster med arbejdsgiverne, og har opnået en lige-

værdig placering med DJs øvrige specialgrupper og medarbejderforeninger i forbundsvedtægterne.

Gruppens hidtidige formænd m.fl. fortæller inde i bladet hver på deres måde, at tillidsvalgte freelancere aldrig har kunnet hvile på laurbærene; ikke så snart er én problemstilling blevet løst, før flere og ofte principielle temaer har stået i kø for at blive afklaret. Sådan ligger landet også i dag, hvor et mangeårigt ønske fra FreelanceGruppen om et formaliseret, nært samarbejde med de fastansattes tillidsrepræsentanter samt DJs faglige apparat og ledelse for alvor har taget form.

Samarbejdet i DJ byder på både hårde knaster og flotte mester-spåner. Og sådan bliver det utvivlsomt ved, også efter i år, hvor vi ønsker hinanden tillykke med FreelanceGruppens første 20 år...

- God læselyst!

Freelance-Gruppen 1977-97

jubilæumsudgave af Frie Nyheder

Udgivet oktober 1997 af FreelanceGruppen, special-gruppe i Dansk Journalistforbund, Gl. Strand 46, 1202 Kbh. K, tlf 3314 2388

Foto: Gunnar Mørk

Research og redaktion (ansh.): Morten Friis Jørgensen, City Pressekontor tlf. 3333 8480

Grafisk tilrettelæggelse: Jens Utoft, Profi Kommunikation, tlf. 9751 4595

Tryk: Byens Tryk, Viborg. Oplag: 1.800

Distribution: Melgaard Medie, tlf. 8662 6144

Tekst, fotos og tegninger i jubilæumstillægget er stillet gratis til rådighed af ophavsretshaverne.

Redaktionen slut 18.09.1997

Indhold:

20 sider med lidt af hvert om FreelanceGruppens fortid, nutid - og formentlig også lysende fremtid.

- Fortalt af nogle af dem, der har været eller fortsat er med i det lange, seje træk for at udvikle den faglige bevidsthed i gruppen og skabe respekt blandt fastansatte kolleger og mediearbejdsgivere. Og med til at skaffe gode løn- og arbejdsvilkår for medlemmerne af Dansk Journalistforbunds største specialgruppe.

Ordrede forhold, tak!

Af ELLEN GAARMANN, FORMAND FOR FREELANCERNE I KREDS 1 1972-77

Foto: Casper Thomsen

En rodet kompostbunke, garret med lidt spredte, selvspirende grøntsager og hist og her en stor duftende prydpilant. Det billede får jeg i hovedet, når jeg tænker på forbundets freelance-er før vi blev faglige. Der er både gøring og grøde i sådan en kompostbunke. Noget nedbrydes; noget vokser sig stort og flot. Forudsat jorden forberedes fornuftigt

Som freelancer først i 70'erne havde nogle af os det tvivlsomme privilegie ganske gratis på daglange idé- og kontaktmøder at forsyne udbrændte og vellønnede redaktionssekretærer med glimrende idéer, hvorpå vi - i heldigste fald - fik idéerne tilbage i form af bestillinger. Og det gav penge i vekslende størrelsesorden og med stærk tilbøjelighed til at dyngen skrumpede ind hen mod jul, efterhånden som bladets freelancekonto gravede sig under den røde streg...

En dag i 1973/74 gik en gruppe småfrustrerede freelancere fra et sådant møde på fagbladet »Børn og Unge« og over på Hjørnet, hvor vi fik en epokegørende idé: Nu vil vi

have penge for alt det arbejde, vi laver! Ikke kun for trykte anslag!

Desværre kan der være et træls og bakket stykke vej fra den epokegørende idé, og til resten af denne verden indser, hvor uundgåelig forandringen er.

BETALING FOR TIDSFORBRUG

Første bakke skulle bestiges ved at lave et realistisk udkast til en freelance-overenskomst. Her kunne jeg skele til DRs tarif for freelance-arbejde når det gjaldt prisniveau. Men de opererede kun med minutbetaling, samme princip som den utilstrækkelige anslagsbetaling. Kompromis'et blev en alternerende anslags-/timebetaling, hvor det for freelanceren mest fordelagtige skulle gælde.

Argumentationen var - selvfølgelig - det store skrivebordsoplæg om århundredets historie, der efter time-lang research svandt ind til en notis: Det skulle ikke være omkostningsfrit at lade alle byens løse rygter gå til videre sortering hos en sulten freelancer. Og hvis opdragsgiveren så ikke ville betale for tidsforbruget, risikerede vi jo, at nogen var sulten nok til at skrive den skide historie.

Det kunne ikke være i nogens faglige interesse.

STORT SET PÅ PLADS

Næste bakke hed at overbevise mig selv og andre freelancere om, at overenskomster var en gevinst, selvom de ikke var i millionklassen; det er knap så inspirerende at sæt-

te sig op til kamp for det, man allerede har.

Næste, næste bakke var at overbevise redaktør og redaktionssekretærer på »Børn og unge« om, at de var godt tjent med ordrede forhold. Redaktøren var hverken dum eller grum, og også redaktionssekretærene var ordentlige mennesker, der helst gav folk og freelancere, hvad der rimeligt tilkom dem. Så vi havde stort set en overenskomst på plads, da en af de folkevalgte sagde, at pædagogernes forbund ikke kunne leve med at indgå, hvad Ekstra Bladet ville betegne som en »luxus-overenskomst«, hvis lønniveau, rimeligt eller urimeligt, ville være uforståeligt i pædagogernes medlemskreds. Først måtte vi lave en aftale med et eller flere LO-forbund, siden kom pædagogerne med...

MORALSK ARMVRID

Altså tog vi fat i LO-bladene - og hermed var en landsdækkende freelance-gruppe under DJ begyndt at få konturer: Forbundets faglige sekretær på området tog mig med på en landsturné for at snakke om faglig bevidsthed og sammenhold. Og trods udbredt fare for at spilde tiden på dyre hoteller og middage fik vi snart samlet en gruppe aktive freelancere ved fagbladene fra hele landet.

Ved moralsk armvrid blev der siden skabt en overenskomst, da flere LO-blade erkendte, at også freelancerne skulle have ordrede forhold. Grunden til FreelanceGruppen var lagt.

Foto: Casper Thomsen

Skulle det nu hedde »Fælleskontoret for freelance-journalister«, eller hvad? Stifterne fandt navn, fællesskab og lokaler i Skt. Pederstræde i København. I dag, knap 20 år senere, ligger Freelance-Kontoret i Fortunstræde

Foto: Mogens Lær

Hvem er freelance og hvem er fast? i 70'erne og begyndelsen af 80'erne rettede FreelanceGruppen søgeren ind på bijob-problematikken og gruppens bestyrelsesmedlemmer var ved alle møder i DJ frygtede forkæmpere for, at de fastansatte skulle afgive deres ben

En røst fra fortiden

Foto: Bo Janner

AF BENNO ARNDT,
AKTIV FRA 1969 OG
FORMAND FOR
FREELANCERNE I
KREDS 1 1977-81

Før 1977 eksisterede i kreds 1 en freelancegruppe, der med større og mindre energi arbejdede for løsning af faglige problemer, hvoraf en del endnu er eller burde være FreelanceGruppens mærkesag

Mine egne erfaringer med gruppen startede den 1. januar 1969, da jeg flyttede fra UPI til ansættelse på et distriktsblad uden overenskomst og dermed pr. definition blev freelancer i DJ.

Det er løbet mange ord gennem hakkebræt og PC'er siden da, og det kan være svært at huske alle detaljer, men det ligger fast, at i perioden frem til 1977, hvor vi fik den landsdækkende gruppe, fungerede i kreds 1 en gruppe, der på skift havde Ellen Gaarmann og Benno Arndt som formand.

Som nu bestod gruppen af en meget bred og »spraglet« flok af skribenter og fotografer, der mødtes

til generalforsamling om efteråret og til DJ-delegeretvalgmøde i foråret.

I starten af 70'erne beskæftigede bestyrelsen sig bl.a. med oprettelse af en honorarliste for freelancearbejde, og i 1972 mente generalforsamlingen at nu var man nær en løsning på spørgsmålet!!

FØRSTE OVERENSKOMST

Den første freelance-overenskomst blev indgået med »Børn og Unge« 1. marts 1977 og blev rost på generalforsamlingen, hvor man dog var klar over at træerne ikke voksede ind i himlen.

Pension var et andet problem, men det lykkedes i en forhandling med Statsanstalten for den daværende DJ-formand Fleicher Michaelsen og undertegnede at få en aftale, der betød at freelancerne kunne have pensionsordning udelukkende med eget-bidrag.

Allerede dengang markerede gruppen sig i kreds 1, og på opfordring opstillede jeg til kredsbestyrelsen. Det blev til kredsbestyrelsesarbejde 1976-81, hvor en Berlingske-kampagne skyldede både formand Nick Dalum, nuværende pressenævn-medlem Kathe Blume og undertegnede ud af kredsbestyrelsen.

Inden da havde først kreds 1 og siden DJ fået en dobbeltjob-politik,

der blev udformet af Georg Nielsen, DR, Sverre Bernhardt, EB, og Benno Arndt, FreelanceGruppen.

I 70'erne og begyndelsen af 80'erne var dobbeltjob et problem, der blev taget yderst alvorligt, og FreelanceGruppens bestyrelsesmedlemmer var ved alle møder frygtede forkæmpere for, at fastansatte skulle afgive deres »ben«. Nogle gjorde det modstræbende, og i ét tilfælde udviklede »benet« sig til 3-4 fuldtidstillinger. Sådant noget giver en følelse af ikke at have levet forgæves.

GEOGRAFISK LIGELIGHED

Ved etableringen af den landsdækkende gruppe indførtes regler om geografisk lighed i bestyrelsen, idet generalforsamlingen på skift skulle holdes i København eller Århus. Denne valgregel betød i 1982 at jeg fik for få stemmer til at fortsætte som københavnsk medlem af bestyrelsen ved valget i Århus.

Den københavnske freelancegruppe fortsatte som en enhed i kreds-sammenhæng efter 1977 og jeg var formand i de første år, men i begyndelsen af 80'erne var gruppens aktivitet skrumpet ind til kun at vælge delegerede, efterhånden som den landsdækkende bestyrelse fik stadigt bedre greb om arbejdet og problemerne.

Fra anlags- til timebetaling

I 1977-78 har repræsentanter for gruppen og DJ forhandlinger med nogle LO-fagblade om en mønsteroverenskomst, der bliver underskrevet af parterne i 1978 og siden tiltrådt af en række fagforbund.

I 1978 ligger prisen for 1.000 anslag på 145,- kr., og samtidig med at LO-overenskomsten i 1981 gøres to-årig, hæves betalingen til 157,50,- kr. pr. 1.000 anslag.

I 1986 bliver timebetaling den afgørende aflønningsform, og pr. 1. januar 1987 hedder betalingen 262,- kr. i timen eller pr. 1.000 anslag. Samtidig udløber den hidtidige ugetakst i LO-aftalen, der skifter navn til SAFT-overenskomsten. Den overenskomstmæssige ugebetaling var 7.200,- kr. for 35 timer, og til sammenligning var ugeprisen i 1987 iflg. de vejledende vilkår på 7.800,- kr.

I 1990 er DJs vejledende betaling for almindeligt freelancearbejde på 330,- kr. i timen. DJs overenskomst med DR giver på samme tid 161,- kr. i timen. DR-timelønnen hæves i 1992 til 174,50 kr.

I 1993 hedder SAFT-timebetalingen 365,- kr. plus feriepenge eller samme pris pr. 1.000 anslag. I de vejledende vilkår samme år er timebetalingen på 395,- kr. men feriepenge er ikke nævnt.

I SAFT-overenskomsten 1995-97 er bestemmelsen om anlagsbetaling endelig gledet helt ud, og minimumsbetalingen for manuskripter er pr. 1. marts 1995 på 383,- kr. pr. time og pr. 1. marts 1996 393,- kr. pr. time - plus feriepenge til lønmodtagere eller 12,5% i tillæg til de skattemæssigt selvstændige medlemmer.

SAFT-timebetalingen hedder pr. 1. marts 1997 til 28. februar 1999 415,- kr. i timen - plus feriepenge eller 12,5% i omkostningstillæg.

I de vejledende vilkår er den vejledende timebetaling nu på 445,- kr., men feriepenge er ikke nævnt.

- MFJ

Hvorfor arbejder du freelance?

Mogens Laier, PFER - og valgt revisor for FreelanceGruppen siden 1981:

- Det er da fordi, der ikke er andre, der vil ha' mig!... Nej, spøg til side; jeg startede som freelancer for et par og tredive år siden, fordi der var så dårlige betingelser for fotografer på dagbladene. På de store blade var det måske nogenlunde, men ikke ved provinsbladene. Jeg brød mig ikke om det. Og så synes jeg det er rart at samarbejde med andre freelancere. Opgaverne ændrer sig tit undervejs, og man kan ofte finde på mere at lave sammen. Det er mit incitament.

Susanne Lund, multimedie- og TV-producer:

- Først og fremmest fordi jeg bedre kan lave de ting, jeg godt kan lide og

gerne vil; jeg har før været fastansat i store systemer, men dér bliver man specialiseret og proppet ned i bestemte rammer. Nu har jeg været freelancer i to år, og det er meget afvekslende. Til tider arbejder jeg på timeløn til en god hyre, andre gange har jeg større projekter, hvor idealismen og et mere stimulerende indhold spiller en vigtigere rolle end cool cash. Derfor.

Lis Backe, skrivende freelancer siden 1967:

- Jeg tjente vist for lidt dengang som fastansat til at kunne blive stående i forbundet, så jeg tog springet og er blevet mere og mere glad for det. Faste deadlines er i orden, og jeg har ikke noget imod aften- eller weekendarbejde, bare jeg selv kan bestemme. Det er en livsstil, som har givet mig utrolig mange muligheder, bl.a. rejser. Bagsiden kan være mangelen på den kollegiale snak. Men jeg vil helst arbejde hjemmefra, og man kender jo nogen.... Jeg kunne simpelthen ikke forestille mig at sidde på en fast pind.

Roald Als, bladtegner:

- Det er et levn fra -68; den sidste rest af mit ungdomsoprør. Jeg har freelancet siden jeg blev uddannet fra kunsthåndværkerskolen i 1975. Så er man jo dejligt fri for fuld arbejdstid. Jeg er måske ikke en af de helt rigtige freelancere, for jeg har haft faste aftaler gennem tiden og nu sidder jeg med mit eget kontor på Politiken. Men jeg tegner da også til mange andre.

Vivian Høxbro, freelance grafiker siden 1989:

- Primært fordi man er sin egen herre. Man har jo friheden til både at arbejde om natten og tage søndagen med, som min mand siger. Så kan man jo til gengæld også tage en anden dag fri... Nej, det er friheden frem for alt; glæden ved ikke at have faste arbejdstider. Og så dét at kunne arbejde hjemmefra.

Leif Plenov, skrivende freelancer siden 1976:

- Jeg var tidligere ansat på Hjemmet. Men så skulle man jo være noget - red.sek., chef, artikelredaktør - hele tiden holde en masse møder. Men jeg ville helst skrive, så min frihedstrang, det, at være mig selv, startede det. Der er også en anden forklaring, for der var jo ikke noget med bijob dengang, og i forståelse med bladet lavede jeg lidt radio og skrev revytekster ved siden af. Men kunne det bære? Turde man? Efter rådslagning med familien sprang jeg ud i det, og det er jo gået helt forrygende. Jeg har aldrig fortrudt, og jeg har været tilsmilet af lykken og heldet. Men det kræver flid og selvdisciplin. Man skal passe sine aftaler... Så nu har du talt med en glad freelancer...

Ulrik Dahlin, skrivende mm. freelancer siden 1994:

- Jeg ville være min egen herre efter syv år på Månedstidningen. Freelancetilværelsen åbner et hav af muligheder, og jeg kan godt lide at lave noget forskelligt ved forskellige typer medier. Det skal ikke opfattes som en kritik af andre, men man bliver meget let en organisationsmand og måske bundet op på bestemte loyalitetskrav i en stor medievirksomhed. Det vil jeg meget nødig ind i. Jeg kan godt lide at flagre. Og det er behageligt, at ingen chef har krammet på én; hvis båndene snærer, kan man jo bare finde noget andet.

Inge Sunesen, tekster:

- Jamen der er ikke så meget valg; der er ikke ret mange faste stillinger som tekster i Danmark, og der er ansættelsesstop i DR, der har været min største største kunde nu igennem 10 år. Med små børn giver freelancetilværelsen stor fleksibilitet. Jeg kan tilrettelægge arbejdet selv. På sigt ville det da være rart at få ret til sygedagpenge, betalt ferie osv. Altså mere ordnede forhold. Men det kan måske komme...

Kirsten Fich Pedersen, PFER og freelancer siden 1986:

- Jamen, det er mange fotografer jo. Der kommer vel højest én jobannonce om året, og det er altid til et blad i provinsen. Så når jeg har min familie her i København, er det jo ikke sagen. Men jeg er også glad for at være freelancer. Man kan selv indrette sin arbejdstid, for jeg er min egen chef. Der er måske også bedre tid til at være grundig med opgaverne, end jeg fornemmer og hører fra fastansatte kolleger. Når man kan bruge den nødvendige tid, giver det en faglig tilfredsstillelse. -MFJ

Gruppens medlemstal i 20 år

1977: 540
1978: 250
1979:
1980: 135
1981: 84
1982:
1983:
1984:
1985: 384
1986: 432
1987: 450
1988: 460
1989: 558
1990: 660
1991: 762 (pr. 15. januar)
1992: 841
1993: 781 (pr. 15. januar)
1994: 800
1995: 835
1996: 900
1997: 1022 (pr. 1. september)

Medlemskontingent pr. måned

1977-78: 15 kr.
1978-79: 15 kr.
1979-80: 15 kr.
1980-81: 15 kr.
1981-82: 15 kr.
1982-83: 15 kr.
1983-84:
1984-85:
1985-86:
1986-87: 40 kr.
1987-88: 50 kr.
1988-89: 50 kr.
1989-90: 50 kr.
1990-91: 40 kr.
1991-92: 40 kr.
1992-93: 40 kr.
1994: 50 kr.*
1995: 50 kr.*
1996: 50 kr.*
1997: 50 kr.*
* = pr. 1. januar

-MFJ

Foto: Mogens Lær

Kanonen er kort i stilling, men det lykkedes at opnå aftaler med LO-bladene uden at skulle føre egentlig krig

Svær start for frie fugle

Af
FLEMMING YTZEN,
FORMAND 1977-78

Frem til 1977 eksisterede der kun en freelance-gruppe i hovedstadsområdet. For os nyuddannede og nystartede, der dengang afprøvede vore talenter på det brogede freelance-marked, virkede det uhensigtsmæssigt. Så det måtte vi gøre noget ved

Begyndelsen var svær. Netværket skulle vi selv skabe. Og hvem var vi? En halv snes freelancere, fordelt på Jylland og Fyn. Vi arbejdede fortrinsvis for de store fagblade under LO. Vi blev rystet godt sammen gennem sneavis af telefonsamtaler.

I vinterhalvåret 1976-77 begyndte der efterhånden at komme skred i sagerne, selv om ikke alle henvendelser til Gammel Strand blev besvaret i en positiv ånd. Vi i provinsen følte lidt for ofte, at den daværende forbundsledelse betragtede os som et tidskrævende stedbarn. Især når talen faldt på nødvendigheden af at

få forhandlet prisaftaler og overenskomster.

I efteråret 1977 blev den daværende københavnske Freelance-gruppe, forbundsledelsen og vi initiativtagere fra provinsen enige om et oplæg til nye vedtægter, som ville betyde integration af en ny, landsdækkende Freelancegruppe i forbundsstrukturen.

SPRAGLET OG UHOMOGEN

Fremmødet til den stiftende generalforsamling var pænt, men det var samtidig tydeligt, at gruppen var foruroligende spraglet og uhomogen. Det sagde sig selv, at arbejdet med at overenskomstdække de store arbejdsområder for freelancere ville blive kolossalt. Og når det så skulle gøres af frivillige! Forbundshuset på Gl. Strand havde betydeligt færre ressourcer dengang end i dag, så vi skulle ikke forvente alverden, lød budskabet.

Den første store overenskomst-opgave gik vi i gang med det følgende år. Vi satte os til bords med fagbladene under de store LO-forbund. Det holdt hårdt. Jeg erindrer et møde, hvor en (nu forlængst afdød) redaktør først begyndte at råbe ukvemsord, dernæst begyndte at true. Hans ordvalg har jeg glemt, men det sagde noget om den inter-

ne solidaritet i forbundet, at manden var aktivt medlem af DJ. Gad vide om nutidens freelancere i dag oplever den samme interessekonflikt? Mon ikke.

Da den første fagbladsaftale kom på plads pr. 1. januar 1979, var vi mange, der oplevede en markant indtægtsforbedring, og jeg kan huske adskillige kolleger berette om, at de brugte LO-aftalen som løftestang, når de skulle forhandle honorar med fagblade og magasiner uden for LO-området. Ingen tvivl om at aftalen fra dengang var banebrydende. Den var anstrengelserne værd.

PIONER-TILVÆRELSE

Freelance-livet ophørte for undertegnede, da jeg fik ansættelse på et københavns dagblad i 1980. I 1991 lukkede freelance-tilværelsen igen, da jeg brød op fra Danmark og rykkede til Thailand for at dække Sydøstasien for bl.a. Weekendavisen og DRs P1. Da fik jeg atter bekræftet, at en freelance-journalist lever en pioner-tilværelse. Han eller hun finder ofte nye arbejdsmarker, som fastansatte aldrig ville have haft øje for. Dengang som nu er freelancerne med til at udvide fagets rammer og muligheder. De er uudværlige for standen.

PFerne og Freelance-Gruppen

PFs freelancefotografer har været medlem af FreelanceGruppen siden starten i 1977 - dog ikke uden bryderier undervejs: I 1988 truer PFs bestyrelse nemlig med at melde fotografierne helt ud af FLG - og af DJ! Dette sker som bekendt ikke, men rumlerierne fortsætter og kulminerer på DJS delegeretmøde i 1993. Her konkluderer forsamlingen dog, at PF-freelancerne fortsat skal være medlemmer i FLG.

I øvrigt har PF lige siden starten i 1977 været repræsenteret i FLGs bestyrelse - dog lod ingen PFer sig vælge til gruppens bestyrelse på generalforsamlingerne i 1990 og 1992. Men PFer Mogens Lær har været gruppens valgte revisor konstant siden 1981...

Gruppen og DJS vedtægter

Foto: Uffe Bergmann

Forbundsformand Lars Poulsen anno 1997

FreelanceGruppen bliver første gang indskrevet DJS vedtægter som specialgruppe i 1980, hvor delegeretmødet vedtager en valgreform med virkning fra 1981. FreelanceGruppen har siden bestået som sin egen valggruppe med valg af egne delegerede til DJS øverste forsamling. I 1986 fastslår DJS delegeretmøde desuden i forbundsvedtægterne, at alle ikke-ansatte, der har freelancearbejde som hovedindtægt, skal være medlem af Freelance-Gruppen. - MFJ

Foto: Gregen Nielsen

Freelance-seminar september 1982: Ved hver sin bordende ses daværende DJ-formand Hans Larsen og freelanceernes formand Bodil Rohde

Forbundets fagpolitiske avantgarde

AF BODIL ROHDE,
FORMAND FRA
1978 TIL 1983

Foto: Gregen Nielsen

Freelanceren er en fleksibel og specialiseret arbejdskraft, som normalt har flere arbejdsgivere, og som baner vejen til nye journalistiske arbejdsområder

Der var ikke noget i vejen med selvtilliden, da FreelanceGruppens bestyrelse for snart 20 år siden afleverede denne medlemsdefinition til DJS strukturudvalg. Vi var blevet en landsdækkende gruppe, og vi anså os selv for at være forbundets faglige avantgarde, og det var der - i al ubeskedenhed - god grund til. I løbet af få år lykkedes det os at få skabt fundamentet for de freelance-aftaler, forbundet har i dag. Det var bl.a.

SAFT-aftalen - dengang hed den LO-aftalen, - som en lang række blade senere har tiltrådt og aftalerne med Børn & Unge og Arbejdsmiljø. Indimellem lykkedes det ovenikøbet af få forbedret den eksisterende DR-aftale, men den er formentlig stadigvæk en af de dårligste på freelanceområdet.

Set tilbage på den dag, hvor Flemming Ytzen og jeg sad på en bænk på Gl. Strand og var ved at opgive ævred efter endnu en gang stride forhandlinger med repræsentanter for LO-bladene - vi blev dog hængende - er der faktisk sket en del. Den gang ville LO-bladene dårligt nok være med til en anslagsbetaling, og på Sid's Fagbladet mente man ovenikøbet, at man ikke skulle betale for mellemrummene. Timeløn og feriepenge kunne der slet ikke være tale om. Men aftalen blev underskrevet, og ved de næste forhandlinger lykkedes det en stædig FreelanceGruppe at få presset både feriepenge og timeløn igennem.

I de senere år har jeg deltaget i DJS delegeretmøder, og det har været en faglig fornøjelse at opleve FreelanceGruppens kompetente og velforbredte repræsentanter skaffe sig stor indflydelse på forbundets mediepolitik og vedtægtsudvikling. Indsatsen har da også haft den klare konsekvens, at der nu er blevet etableret et samarbejde mellem de fastansattes tillidsfolk og freelancerne, så begge parter kan sikre sig, at vi ikke bliver brugt som skruibrækkere, men murbrækkere.

Til sidst kære FreelanceGruppe har jeg et fremtidsønske. Det er en endnu bedre aftaledækning og etablering af en ordentlig sygesikringsordning, måske en sygesikringsfond, hvor der afsættes et par procent i lønftalerne til formålet. Altså så man ikke behøver at frygte for den næste influenza eller for at brække armen. Men det kan vi sikkert ordne i fællesskab - og hermed et hjerteligt tillykke med jubilæet.

Første gang det sker

Første Freelanceseminar gennemføres i 1980.

Første udgave af Freelance Nøglen er gul og kommer i 1985 efter inspiration hos den norske Frilans-klubben.

Først i 1980'erne udsender gruppen sit første "Nyhedsbrev" til medlemmerne. Kort derefter bliver FreelanceGruppens logo - den frie, glade kragefugl - bestilt hos og leveret af tegner Flemming Jensen.

I 1991 opstår navnet "Frie Nyheder", og fra januar 1993 udkommer medlemsbladet regelmæssigt og i den form, vi kender i dag.

Første udgave af Freelance Håndbogen udkom i 1990. - MFJ

20 års aktive og tillidsvalgte

AF MORTEN FRIIS
JØRGENSEN

Adskillige kolleger har lagt krop, hovede og tid til FreelanceGruppens historie. Her følger oversigten over aktive og tillidsvalgte gennem 20 år - på basis af et til tider ufuldstændigt kildemateriale

Blandt de københavnere, der var med i udvalget, som forberedte stiftelsen af FreelanceGruppen midt i 1970'erne var bl.a.: Ellen Gaarmann, Benno Arndt, Lis Backe, Leif Nielsen, Henrik Byrn, Erik Thygesen, Hanne Dot og Katrine Rud. Fra provinsen deltog bl.a.: Flemming Ytzen, Bodil Rohde, Ulla Bechsgaard og Erik Sandager.

GENERALFORSAMLINGERNE

Stiftende generalforsamling den 31. oktober 1977 i København; 80 tilstedeværende vælger:

Flemming Ytzen (formand), Leif Nielsen (kasserer), Bodil Rohde, Benno Arndt, Ulla Bechsgaard, Erik Sandager, Lis Backe.

30. oktober 1978 i Århus. 25 er mødt og vælger:

Bodil Rohde (formand), Leif Nielsen (kasserer), Flemming Ytzen, Benno Arndt, Lars Ebbesen, Sys Stothard, Gregers Nielsen.

26. oktober 1979 i København. Et ukendt antal fremmødte vælger:

Bodil Rohde (formand), Leif Nielsen (kasserer), Benno Arndt, Lars Ebbesen, Sys Stothard, Gregers Nielsen, Ove Gibskov. Suppleant: Leif Olsen, der indtræder senere i perioden.

Primo november 1980 i Århus; Ukendt antal medlemmer vælger:

Bodil Rohde (formand), Benno Arndt, Lars Ebbesen, Gregers Nielsen, Ove Gibskov, Jesper Haller, Erik Parbst. Suppleant: Roald Kramer Johansen, der indtræder senere i perioden.

Oktober 1981 i København; 40 deltagere vælger:

Bodil Rohde (formand), Benno Arndt, Lars Ebbesen, Gregers Nielsen, Ove Gibskov, Erik Parbst, Roald Kramer Johansen. Suppleanter er: Lis Backe, Jette Rantorp, Vagn Simonsen, Jacob Lage, Leif Nielsen samt Gudrun Haller, sidstnævnte indtræder senere i pe-

Foto: Ulrik Bogemann

rioden. Revisorer: Jacob Lage, Mogens Laier.

29. oktober 1982 i Århus; 30 fremmødte vælger:

Bodil Rohde (formand), Lars Ebbesen (kasserer), Gregers Nielsen, Ove Gibskov, Roald Kramer Johansen, Vagn Simonsen, Lisbeth Davidsen, Peter Riis. Revisorer: Jacob Lage, Mogens Laier.

Oktober 1983; 28 medlemmer i København vælger:

Peter Riis (formand efter kampvalg med 22 stemmer mod Lisbeth Davidsens seks stemmer), Stig Petersen, Per Daugbjerg, Carsten Ingemann, Lis Backe, Dorthe E. Nielsen, Per Gade Nielsen. Suppleanter: Benno Arndt, Poul Birk Eriksen, Uffe Dreesen. Revisorer: Jacob Lage, Mogens Laier.

Oktober 1984; 50 fremmødte på Midelfart Feriecenter vælger:

Peter Riis (formand), Stig Petersen (kasserer) Per Daugbjerg, Carsten Ingemann, Lis Backe, Dorthe E. Nielsen, Per Gade Nielsen. Suppleanter: Lene Trier, Ulla Søgård Thomsen, Lars Lindskov. Revisorer: Jacob Lage, Mogens Laier. Revisorsuppleanter: Thorkild Green Nielsen, Knud Raasthøj.

29. oktober 1985; 80 deltagere på Cafe Liva i Holmens Kanal, København vælger:

Stig Petersen (formand), Stig Petersen (kasserer), Lis Backe, Michael Daugaard, Gunhild Korsgaard, Niels Stoktoft Overgaard, Karen Vad. Suppleanter: Lene Trier, Ulla Søgård Thomsen, Lars Lindskov. Revisorer: Jacob Lage, Mogens Laier. Revisorsuppleanter: Thorkild Green Nielsen, Knud Raasthøj.

30. oktober 1986; 100 deltagere i Århus (gen-)vælger:

Peter Riis (formand), Stig Petersen (kasserer), Lis Backe, Michael Daugaard, Gunhild Korsgaard, Niels Stoktoft Overgaard, Karen Vad.

2. oktober 1987 i København. Generalforsamlingen er velbesøgt og vælger:

Stig Petersen (formand), Michael Daugaard, Gunhild Korsgaard, Niels Stoktoft Overgaard, Karen Vad, Ina Kjøge Pedersen, Jørgen Laurvig Rasmussen. Suppleanter, der indtræder senere i perioden: Lis Kildegaard, Kurt Madsen. Efter formalia holder gruppen en gedigen 10-års fødselsdagsfest i Søpavillonen på Aboulevard.

Oktober 1988 i Århus; 50 fremmødte vælger:

Stig Petersen (formand), Niels Overgård, Jørgen Laurvig, Lis Kildegaard, Kurt Madsen (kasserer), Lars Ebbesen, Hanne Jensen.

Oktober 1989 i København vælger knap 40 medlemmer:

Stig Petersen (formand), Jørgen Laurvig, Kurt Madsen (kasserer), Lars Ebbesen, Mette Ebdrup, Peder Bundgaard, Niels Bjørn Pedersen. Suppleanter bliver: Harry Mortensen, Jesper Madsen, Paul Brasso, Niels Lundwall.

I Pejsesalen i Århus den 26. oktober 1990 vælges:

Niels Bjørn Pedersen (formand), Stig Petersen, Kurt Madsen (kasserer), Ulla Nygaard, Lone Nørmark, Bjarne Jensen, Marianne Schjøtt Rohweder. Suppleanter bliver Jesper Madsen, Annelise Mølvig, Charlotte Melin og Lissen Jacobsen.

Oktober 1991 i hovedstaden vælges:

Niels Bjørn Pedersen (formand), Stig Petersen, Kurt Madsen (kasserer), Ulla Nygaard, Marianne Rohweder, Lone Nørmark, Bjarne Jensen. Suppleanter bliver: Jesper Madsen, Lissen Jacobsen, Annelise Mølvig, Teit Hornbak.

Inden 15-årsfesten i Århus Kongreshus den 30. oktober 1992 vælger ca. 80 medlemmer følgende tillidsrepræsentanter:

Niels Bjørn Pedersen (formand), Stig Petersen, Kurt Madsen (kasserer), Ulla Nygaard, Annelise Mølvig, Jan Winslow, Kristian Melgaard. Suppleanter: Ulla Søgård Thomsen, Lone Nørmark, Claus Rosenberg, Jesper Madsen.

I Valby den 8. oktober 1993 vælger 50 medlemmer disse:

Ulla Nygaard (formand), Niels Bjørn Pedersen, Stig Petersen (kasserer), Annelise Mølvig, Ulla Søgård Thomsen, Else Suhr, Mikael Hjuler. Suppleanter (der deltager i bestyrelsens arbejde) bliver Jan Winslow, Kristian Melgaard, Gitte Kristensen, Helle Baage. Sidstnævnte indtræder senere i valgperioden.

40 medlemmer samlet i Pejsesalen i Århus den 28. oktober 1994 vælger:

Jan Winslow (formand), Niels Bjørn Pedersen, Annelise Mølvig, Ulla Søgård Thomsen, Mikael Hjuler, Martin Vestergaard, Kristian Melgaard (kasserer). Suppleanter bliver: Else Suhr, Mette Curdt, Anita Corpas, Lotte Fokdal.

27. oktober 1995 samles 30 medlemmer i Valby. For første gang vælges der 11 til bestyrelsen:

Jan Winslow (formand), og for to år: Niels Bjørn Pedersen, Martin Vestergaard, Kristian Melgaard (kasserer), Mette Curdt, Else Suhr. For ét år: Mikael Hjuler, Anita Corpas, Lotte Fokdal, Jens Rossen, Morten Friis Jørgensen. Suppleanter bliver: Bille Sterll og Karin Bech (begge indtræder senere i perioden), Søren Salm Caspersen.

På Vissenbjerg Storkro på Fyn træffer 35 medlemmer den 5. oktober 1996 følgende valg:

Jan Winslow (formand), og for to år: Michael Hjuler, Karin Bech, Lotte Fokdal, Jens Rossen, Morten Friis Jørgensen. For et år: Ulrik Borgermann. Ikke på valg: Martin Vestergaard, Kristian Melgaard (kasserer), Else Suhr, Bille Sterll.

Suppleanter bliver: Jan Kaare, Flemming Thomsen, Leif Plenov.

En fugl blev født - og lærte at flyve

Foto: Meggen Lauer

Foto: Mik Rossmund

AF PETER RIIS,
FORMAND
1983-87

I Journalisten stod at læse, at det var på grund af en havnearbejderstrejke i Århus, at jeg blev formand. Det var ikke løgn. Men det var heller ikke særligt sandt

En lidt mere omstændelig version af historien handler om en bestyrelse, som jeg var kommet ind i bare et år tidligere, og hvor vi egentlig samarbejdede ganske godt om det meste. Men hvor nogen altså op til generalforsamlingen i '83 valgte at sætte alt på ét bræt. Et bræt, der havde et højt indhold af partipolitisk parat-paranoia. Brættet knækkede, og efterlod mig - med mit ene års erfaring fra bestyrelsesarbejdet - i spidsen for en flok bestyrelsesmedlemmer, der alle

var så nyslåede som den berømte daler.

Den dåbsgave udmøntede vi i den ny bestyrelse i et sæt mere eller mindre artikulerede leveregler: Der skulle være plads til alle - ikke mere politisk finger-pegning! Vi ville være så enige som muligt - vi blev ved at diskutere, til mindretallet gav sig! Og så skulle det faneme være sjovt - ellers gad vi ikke!

Disse få, men svære forsætter synes jeg faktisk, det lykkedes os at virkeliggøre et flot langt stykke. Da jeg fx. gik af som formand og blev afløst af min årelange bestyrelseskollega, Stig Petersen, som i mellemtiden også var blevet min ven, blev jeg flere gange spurgt, hvad han så var, - såd'n politisk? Det vidste - og ved - jeg ikke. Det var jo ikke dét, det handlede om, - men jeg husker også min egen undren over, at jeg faktisk ikke havde skænket det en tanke. Det var en rar fornemmelse.

KVALITET I BESTYRELSEN

Skulle jeg komme i tvivl om kvaliteten af gruppens bestyrelse, så fik jeg

i 1984 en kontrolgruppe at sammenligne med, da jeg blev valgt ind i forbundets hovedbestyrelse. Her var en forsamling, hvor man kunne være så nedrige mod hinanden, som jeg ikke havde været udsat for det, siden min opvækst på en gammeldags fiseform-nem drengekostskole.

Jeg tvivler på, at jeg havde klaret nævekampene i hovedbestyrelsen, hvis jeg ikke havde haft gruppens bestyrelse at kunne løbe hjem og blive trøstet hos.

FLOTTE RESULTATER

Det ene med det andet betød, at vi opnåede et stribe flotte resultater i løbet af de fire år, jeg var med.

* Vi fik gennemført det "automatiske" medlemsskab, der betød en kraftig forøgelse af gruppens medlemstal og dermed indflydelse i forbundet.

* Vi fik givet freelancernes indtjening et ordentligt løft, omkring 50% over de fire år.

* På bladene fik vi erstattet anlagsbetaling med timebetaling, og dermed skabt grundlaget for en mere reel og mere fleksibel aflønning. På Danmarks Radio fik vi udskiftet års hetz og proletarisering af freelancerne med en gryende erkendelse af, at jo dyrere freelancerne er, jo bedre er de faste jobs beskyttede (hvilket dengang som nu var det altoverskyggende succes-kriterie for den faglige politik i DR). Det betød timelønstigninger på op til 33% ved en enkelt overenskomstfornyelse.

* Vi fik dokumenteret freelancernes løn (og lønstigning) ved hjælp af årlige lønstatistikker, som også satte

tal på vore udgifter i forbindelse med arbejdet. Og ikke mindst afslørede, at det faktisk kun var et mindretal af freelancerne, der modtog supplerende dagpenge. Disse undersøgelser skulle vise sig at få stor opmærksomhed i resten af forbundet, som fik rokket ved nogle fordomme, som åbenbart var mere rodfæstede, end vi havde troet.

NØGLEN OG FUGLEN

Så opfandt vi Freelancenøglen. Og: Æresmedlemmerne! Det var dem, der havde været oppe at slås med politiet i det forløbne år. Jeg glemmer ikke pressefotograf Casper Thorsø's vantrø, men fuldfacede stolthed, da han modtog udnævnelsen på et tidspunkt, hvor han indædt kæmpede for ikke at blive smidt ud af forbundet, fordi han havde sit eget firma. Hans hjerte hang så åbenlyst mere ved hans pressekort end ved hans visitkort som virksomhedsejer. Eller da Henrik Saxgren kvitterede for sin æresbevisning med en selvskreven sang til eget klaverakkompagnement ombord på Teaterbåden Liva.

Og så nedkom vi med:.....nåh, ja, en fugl! En ikke mindre end genial logo-fugl, velvilligt skænket til gruppen af sin ophavsmand mod en symbolsk erkendtlighed og fluks forsynet med det stolte motto: "Frie fugle flyver, tamme fugle længes".

Så lad blot H.C.A. beholde sin svane, yankeerne deres ørne og Trille hendes ænder. Næh, giv mig ikuns en freelancekrage - den er byens flotteste fugl, for den fræk og fri!

Foto: Marianne Friis Jørgensen

Frie fugle mødes - her i Sveaborg ved Helsingfors

FreelanceGruppens hædersbevisning »Klokkefåret« blev fra 1992-96 uddelt på delegeretmødet i Dansk Journalistforbund til en DJ-kollega eller en tillidsrepræsentant, der har gjort en særlig indsats for freelancerne

Ære, hæder og priser

Foto: Gert Mørk

AF MORTEN FRIIS
JØRGENSEN

DJs freelancere har med vidt forskelligt afsæt uddelt hæder og æresbevisninger. Først kårede generalforsamlingen æresmedlemmer og Årets Freelancer fra egne rækker. Siden kom den spydigt lydende alvorspris til en række DJ-kolleger i form af Årets Klokkefår. Senest er Freelance-Prisen uddelt i følge fundats til både freelancekolleger og udgivere for godt samarbejde

I 1984 udnævner FreelanceGruppens generalforsamling for første gang et æresmedlem. Grundlaget for hæderen tilfalder »medlemmer, som i årets løb har været udsat for grove overgreb fra myndighedernes side«, og pressefotograf Casper Thorsøe får æren. Året efter er det atter en PF'er, der modtager hædersbevisningen, nemlig Henrik Saxgreen. Samme Saxgreen får igen medlemmernes hædersudnævnelse i 1986, denne gang i fællig med journalist Kurt Madsen.

Hvorvidt FreelanceGruppen udnævner æresmedlemmer på de følgende to års generalforsamlinger står hos denne pen indtil videre uoplyst... Men i 1989 får en ny ærespris både

navn og fysik, da »Årets Freelancer« bliver Bjarne Jensen, »...fordi han har lagt sig voldsomt ud med magtterne«.

Herefter uddeler gruppen tilsyneladende ikke æresbevisninger til medlemmer i det næste par år (- men redaktionen af nærværende pamflet modtager selvsagt meget gerne oplysning fra læsere, der kan afgøre gruppens tvivl i dette anliggende).

DØR- OG JULEKLOKKER

Helt fast står det imidlertid, at tillidsvalgte freelancere i foråret 1991 uddeler bilmende juleklokker ved borde og stolerækker på DJs delegeretmøde.

Baggrunden er det såkaldte »dørklokkeprotokollat«, der kort forinden er blevet tilføjet i DJs overenskomst med DFFF (dagbladene). Protokollatets lakoniske tekst lyder:

»Der er enighed mellem parterne om at pege på de særlige aspekter ved anvendelse af redaktionelt stof, leveret i freelance.«

DJs freelancere føler sig ladt i stikken som nogensinde, for »dørklokkeprotokollatet« spejler præcist den forretningsdrivende og konkurrerende medieverdens fælles interesse i (DJs) freelancere som en billig arbejdskraft i forhold til fastansatte. DJs freelancere er fredløst vildt uden nævneværdige faglige eller aftalemæssige rettigheder, der sammen med øvrige leverandører af relevant og kreativt mediestof kan jages året rundt. Samtidig udstiller teksten DJs mangel på indre forståelse, samling og beslutsomhed i forhold til medier-

ne som fælles arbejdspladser for både faste og frie.

KLOKKEFÅRET

Bitterhed, født af omstændighedernes ironi og alvor, byder - også ud fra devisen: ingen vits uden en seriøs pointe - at DJs vanskelige stedbarn på delegeretmødet i 1992 uddeler gruppens nye hæderspris »Årets Klokkefår«.

Fra 1992 og fremefter bliver klokkefåret uddelt fra delegeretmødernes talerstol som erkendtlighed til en DJ-kollega eller en tillidsrepræsentant, der har gjort en særlig indsats for freelancerne.

Johannes Krarup, Mogens Blicher Bjerregaard og Claus Birch har modtaget klokkefåret, der dog også har været deponeret hos DJs formandskab i mangel på en egnet kandidat - eller efter at Mogens Hansen fra JP Østjylland (der fik prisen in absentia på delegeretmødet i april 1996) sidenhen nægtede at modtage gruppens velmente hæder.

FREELANCE-PRIS OG PROFILERING

Allerede et halvt år før, i oktober 1995, havde FreelanceGruppens bestyrelse - efter forarbejde i det dertil konstituerede profileringsudvalg - foreslået medlemmerne på årets generalforsamling, at gruppen burde have en ærespris. Stridspunktet står bl.a. om prisen skal uddeles på DJs delegeretmøde eller på gruppens egen generalforsamling. Men der er enighed om, at den skal uddeles efter en formel fundats omkring godt og

flot samarbejde, freelancere og andre imellem.

Forslaget faldt, men blev siden pudset af og ændret, og i oktober 1996 vedtaget af generalforsamlingen som »Freelance-Prisen«. Måske ikke mindst efter profileringsudvalgets mellemliggende, ihærdige indsats med køb og især salg af bornholmske silkeslips og -tørklæder, fiske kasketter, zippo-lightere, T- og sweatshirts samt paraplyer med kaleidoskopiske farver i imponerende størrelse, altsammen med Freelance-Gruppens glade kragefugl på.

PROFILERING PR. POSTORDRE

Ved enhver given faglig lejlighed i ind- og udland dukker profileringsbøden op. Sågar er hele bodens indhold et par nattetimer ved Nordisk Seminar for freelancere i Finland pist forsvundet i de dunkle finske søer eller skove. Men ved rettidig omhu og begæring om telefonnummeret til den finske udgave af EU's lange arm, dukker både kassen og tasken med danskernes krage-grej frem i en fart.

Ingen tale om »event-making« mens det hele kan læses i Frie Nyheder ved siden af postordre-skemaerne, men er der også nogen grund til at være kritisk i sammenhængen??

Da vi står på DJs delegeretmøde i 1997 uddeles Freelance-Prisen for første gang: Til det nedlagte rejsemagasin »Busstop« v/ journalist Else Steen Hansen og layouter Lars Julsgaard Thomsen samt magasinet udgivere, SIDs Transportgruppe og Danske Vogtmænd.

Da der kom penge - mange penge - i kassen

AF STIG PETERSEN,
FORMAND 1987-90

For 10 år siden - ved Freelance-Gruppens generalforsamling og 10 års jubilæum i 1987 - blev jeg kåret som formand ved en nøje aftalt overdragelsesforretning med den afgående, Peter Riis

Det var ikke nogen let opgave at løfte, da Peter var en meget energisk og initiativrig formand. Og Henrik Saxgren gjorde ikke byrden lettere, da han opfordrede til, at bestyrelsen afsatte penge til, at jeg kunne komme på talerkursus. Af uransagelige grunde blev der aldrig penge til dette - og talerne fra min mund er derfor fortsat under Saxgrens niveau.

Og hvad har så været det væsentligste i formandstiden - eller det sjoveste - eller mest specielle?

Ophavsretsdebatten - og de mange ophavsretsmidler til freelancere - var en meget væsentlig milepæl i FreelanceGruppens faglige udvikling. Og god og sund argumentation for medlemskab af gruppen, hvis nogen var i tvivl. Der kom virkelig penge i kassen.

Derfor prioriterede bestyrelsen ophavsretsarbejdet højt - og sad meget aktivt med i forhandlingerne i forbundets Ophavsretsudvalg om oprettelsen af en ophavsretsfond med indgående debat om fordelingen af de mange midler. Det lykkedes at få en god ordning i stand - og i kraft af freelancernes mange arbejdsområder, var det afgjort mest

Måske er det udsigten til at score kassen, der får de store smil frem hos Jesper Vig, Ronald Nielsen og Kristian Melgaard ved åbningen af det fælles freelancerkontor i Viborg i 1988 med navnet Mediegruppen.

freelancerne, der havde del i ophavsretsmidlerne fra CopyDan's mange kasser.

Alligevel gjorde vi store øjne, da det gik op for bestyrelsen, hvor mange penge der var samlet sammen - og kom freelancerne til del. Det sker gennem kurser, penge til efteruddannelsen og studiestøtteordningen, som alt i alt har kunnet give mange et godt fagligt spark bagi.

NYE FAGLIGE REDSKABER

Senere begik undertegnede i øvrigt en teknisk regnefejl i overivrighed efter at afsætte midler til studiestøtten, idet et år var blevet til fem kvartalers rater. Det led bestyrelsens studiestøtteansvarlige under i lang tid efter - indtil der var sket en udjævning af udbetalings-raterne.

Grunden var lagt til såvel FreelanceNøglen som Minimumsvilkårene, men videreførelsen og udbygningen af kendskabet til begge faglige og arbejdsmæssige redskaber tog virkelig fart i "min" periode. Selvfølgelig ikke som min fortjeneste rendyrket, men i kraft af drøftelser og beslutninger i en bestyrelse, der var velfungerende og både fagligt kvalificeret og social hyggelig at være med i.

FreelanceNøglen blev udbygget, både i kraft af en stærkt stigende medlemsskare og på baggrund af ønsket om flere serviceoplysninger og dermed et bedre redskab i dagligdagen for såvel freelancere som de øvrige modtagere af "nøglen".

Også Minimumsvilkårene blev der lagt arbejde i - ikke mindst i forhold til at sikre, at freelancere benyttede dem til at sikre nogle arbejdsmæssige vilkår, som kunne stå nogenlunde mål med det hidtidige aftale-flagskib SAFT-aftalen. Heldigvis har redaktørerne taget taget godt imod minimumsvilkårene, om ikke før så efter en vis bearbejdningsperiode.

UPROFESSIONEL INFORMATION

Information til medlemmerne har stået som en væsentlig del af formandsarbejdet, men paradoksalt nok var der ikke særlig stor interesse i bestyrelsen for at gøre informationen professionel i opsætningen. Det hotteste, vi gik ind for i bestyrelsen, var udsendelse af informationer på gult papir - whau! Frie Nyheder kom først til i den nuværende form længe efter, jeg var uden indflydelse.

Ubekendt sagt vil jeg påstå, at det betød en del for bestyrelsens sociale liv, at jeg har en forkærlighed for veltillavet fortæring, gode vine og den forkætrede kaffe, cognac og krans. Vi blev simpelthen nødt til at udvide bestyrelsesmøderne af og til, så de også rakte ind i aftensmåltidets skygge - og så var anledningen der til at gå på jagt efter en rimelig restaurant, vin og hygge. Når sandheden skal frem, var det dog først og fremmest ved to lejligheder, vi forkælede os selv lidt på medlemmernes regning: ved sommermødet, som vi strakte ud til to dage med overnatning - og ved julemødet, som sluttede med en god julemiddag.

BLEV SIDDENDE I BESTYRELSEN

Da bestyrelsen ikke fik andet end lidt tabt arbejdsfortjeneste fra forbundet for mødevirksomheden, var det en ringe betaling for den faglige indsats, vi lagde for dagen. Ikke kun på møderne, men også ind imellem. Nok om det - det behøver jeg ikke at forklare eller at forsvare, ikke over for andre freelancere, vel?

Beviset på, at bestyrelsen havde et godt fagligt og socialt samspil, kan ses i den kendsgerning, at jeg ikke kunne forlade bestyrelsesarbejdet, selv om jeg stoppede som formand i 1990. Andre faglige hoveder advarede imod, at en afgående formand blev i bestyrelsen; det ville kun give bøv og frustrationer, men realiteten blev - stort set - en anden. Det kan såmænd godt anbefales, hvis blot tone, stil - og fortæring - er i top!

Foto: Anita Corpan

Løn for fagligt arbejde

AF
MARTIN VESTERGAARD,
NÆSTFORMAND

Gratis aktivisme er afløst af semi-aktivisme. Bestyrelsesmedlemmer har efterhånden opnået større økonomisk kompensation for deres indsats, men uden frivillig aktivisme hænger bestyrelsesarbejdet ikke sammen

Lidt god mad og vin på medlemmernes regning indtager bestyrelsesmedlemmerne i FreelanceGruppen gerne og med god samvittighed, når lejligheden byder sig (cirka tre gange om året).

Den gode samvittighed er pudset og blankpoleret under adskillige timers frivillig aktivisme, hvilket fortsat er vilkårene for at sidde i gruppens bestyrelse.

Også selvom forbundet yder tabt arbejdsfortjeneste for deltagelse i bestyrelsesmøder og ved overenskomstforhandlinger, og gruppen selv har en intern ordning med tabt arbejdsfortjeneste for nøje udvalgte opgaver.

Men denne kompensation dækker langt fra al den tid, som fagligt arbejde sluger - men her skal ikke trættes med en liste over de mange spændende opgaver, som fritiden må bøde for.

Og der skal heller ikke lyde en klagesang fra de varme lande om, hvor hårdt bestyrelsesmedlemmer har det (for eksempel får jeg intet for at skrive dette indlæg, der er blevet mig påtvunget af redaktøren).

FORBUNDET KOMPENSERER

Siden FreelanceGruppens start har kampen om økonomisk kompensation for fagligt arbejde og opgavefordelingen mellem gruppen og forbundet raset.

Og heldigvis er forholdene forbedret gennem årene.

Den rendyrkede aktivisme, der kendetegnede alle pionerernes indsats i gruppens første år, er trinvist blevet til det, vi i bestyrelsen kalder semi-aktivisme.

I 1984 indførte forbundet tabt arbejdsfortjeneste for medlemmer, der deltager i centrale forbundsaktiviteter uden at få løn fra deres arbejdsplads - dog med en række møder undtaget.

Et par år efter blev ordningen udvidet til at gælde for møder i gruppernes bestyrelser, og dermed kunne FreelanceGruppens bestyrelsesmed-

Gruppens nye hjemmeside vises frem på et seminar i Ry i 1996

lemmer endelig få tabt arbejdsfortjeneste for at gå til bestyrelsesmøder.

EGET FAGLIGT FRIKØB

Men arbejdsindsatsen har altid haft en evne til at vokse bestyrelsesmedlemmerne op over begge ører og gjort indhug i tiden at tjene penge i. Det fik i 1989 generalforsamlingen til at godtage betaling til formanden på op til 10 timer ugentligt à 130,25 eller knap 68.000,- kr. om året. Ordningen skulle gælde et år, men betalingen for en faglig indsats er i forskellige former fortsat. F.eks. var bestyrelsesmedlem Ulla Nygaard i 1991 frikøbt til at undersøge freelancernes forhold i DR.

I 1995 foreslog bestyrelsen en intern forsøgsordning, hvor der blev sat 80.000 kroner til at kunne frikøbe bestyrelsesmedlemmer for 1.600 kr. pr. dag til konkrete og nøje udvalgte opgaver.

Freelancegruppens generalforsamling bakkede op om forslaget, og ordningen blev gjort permanent fra 1997, hvor der samtidig blev afsat tre frikøbsdage om måneden til formanden.

Bestyrelsen har dog indtil videre vogtet så nidkært over ordningen, så de afsatte beløb langt fra er blevet brugt.

DRAMAET I 1994

Ved siden af den rene økonomiske kompensation har gruppens bestyrelse gennem mange, mange år forsøgt at få forbundet til at overtage flere opgaver fra gruppens bestyrelse.

Et gammelt krav om, at der burde sidde en faglig sekretær for freelanceområdet i forbundshuset har aldrig rigtigt vundet genklang i

forbundsledelsen eller hovedbestyrelsen.

Det førte frem til den nok mest turbulente freelance-generalforsamling i nyere tid. Nemlig i 1994 i Århus. Mens gymnastikpiger hoppede løs på etagen oven over, og DSB-togene rangerede forbi de åbne vinduer fremlagde den daværende bestyrelse hele to forslag til, at gruppen selv skulle betale for at få udført fagligt arbejde, når forbundet ikke ville.

TO FORMÆND FORLØD BESTYRELSEN

Det mest vidtgående forslag gik ud på at ansætte en deltids faglig sekretær, mens et forslag fra et mindretal gik på at aflønne formanden for en fast telefontid i ugens løb.

Begge forslag faldt med den begrundelse, at det er forbundet, som skal varetage opgaverne, og det fik den daværende formand Ulla Nygaard og det mangeårige bestyrelsesmedlem og tidligere formand, Stig Petersen, til at træde ud af bestyrelsen.

Midt i kampens hede lovede forbundsformand Lars Poulsen, at forbudet trods alt ville stille den nødvendige HK-sekretærhjælp til rådighed ved konkrete opgaver.

FREELANCEKOORDINATOR I DJ

Efter den legendariske generalforsamling har de senere bestyrelser formuleret et mere blødt krav om en sekretær, der skal tage sig af alt på freelanceområdet, men en såkaldt freelance-koodinator, der skal holde overblikket på freelanceområdet, kende aftaler og overenskomster, undervise tillidsfolk i freelanceforhold, kunne svare på de mest almin-

delige spørgsmål fra medlemmerne og kunne henvise til rette specialist i forbundshuset.

Og det er netop gået igennem, efter det efterhånden gik op for forbundsledelsen og flere hovedbestyrelsesmedlemmer, at det var en koordinator, vi ønskede, og ikke en renlivet freelance-faglig sekretær.

Lars Poulsen meddelte FreelanceGruppen i august, at forbundsledelsen er indstillet på, at en af de faglige sekretærer i huset skal fungere som freelancekoordinator i en forsøgsperiode fra september og et år frem.

Men uanset dette forsøg så er der vist ikke tvivl om, at det også for kommende bestyrelsesmedlemmer bliver lysten til frivilligt arbejde og ikke økonomien, der skal drive værket.

Løn og priser

DJs første freelance-lønstatistik ser dagens lys i 1984 og viser en gennemsnitlig bruttoårsløns på 148.000 kroner. I 1985 er den gennemsnitlige bruttoårsløns steget til 223.301 kroner.

Efter et slip på et par år starter DJs freelancestatistik op igen i 1989, og har kørt kontinuerligt siden. Den seneste er fra 1995 og viser en gennemsnitlig bruttoårsløns på 406.620 kroner, eller 33.885 om måneden. - MFJ

Standforening på retur

Af NIELS BJØRN PEDERSEN, FORMAND 1990-93

Det hænder at man bliver valgt til et eller andet ved en tilfældighed.

Det var således lidt en tilfældighed der medførte, at jeg blev valgt ind i FreelanceGruppens bestyrelse på en generalforsamling i Christianshavns Beboerhus - jeg tror nok det var i 1987.

Lige fra Køfoed startede sin skole, har bydelen været kendt for sine sørgmuntre skæbner som tuller rundt i egne berusende tåger. Og de er ikke altid så høviske eller disciplinære som vi andre, der færdes hjemmevant blandt de velmurte mellemlag.

En af de lokale sutter - Rolf - boede på »Staden«. Når han ikke zigzaggede ad tågernes kaj, kunne han noget med at sluge ild og balancere med kegler på en cykel med et hjul og så'n. Han havde fundet vej til Beboerhusets store sal, hvor vi freelancere sad og var i gang med noget så seriøst som at vælge bestyrelse.

Kandidaterne, også undertegnede, rejste sig pænt, præsenterede sig og sagde et par alvorlige ord om, hvorfor de ville i bestyrelsen.

Det var alt for langhåret for Rolf. Seancen manglede underholdningsværdi, mente han, og med den berusede klarsyn begyndte han højlydt at kommentere de enkelte kandidater og deres valgprogram.

Det gav en del forstyrrelse i kandidaternes politiske visioner.

Foto: Anika Corpeau

Som Christianshavner og flittig bruger af beboerhuset følte jeg mig ansvarlig, ja, nærmest tvunget til at genoprette ro og orden. Jeg kommanderede ham ud med et »skrid så Rolf«, og med alkoholikerens underdanighed og højt løftede gangart skred Rolf.

Nu har »ro og orden« altid været et godt tema (de kedeligste politikere snakker ikke om andet) og det gav altså også bonus ved den lejlighed.

FORMAND VED ET TILFÆLDE

Jeg blev senere formand for FreelanceGruppen. Det skete også ved lidt af et tilfælde, for det var i grunden slet ikke mig der skulle have været formand.

Det lå i kortene, at Kurt - Gruppens

solide kasserer gennem mange år - skulle have hvervet. Det var vi i hvert fald helt enige om i bestyrelsen, da den gamle formand Stig Petersen begyndte at snakke om at "nu var det nok".

Men en dag havde jeg Kurt i den anden ende af telefonen:

- Duøh, jeg skal være far! Det ta'r jo en hel del tid, så ku' du ikke tænke dig at blive formand?

Det havde jeg sådan set ingen planer om - i hvert fald ikke på det tidspunkt. Så jeg diskede op med alle de argumenter der talte imod dispositionen. Jeg havde selv nogle ganske gode nogen, f.eks. at mit eneste uddannelsesbevis er mit svendebrev fra Dansk Metalarbejderforbund, og at jeg er selvlært journalist med en

fortid som professionel revolutionær, ansat i VS.

- Det er kun en fordel, sagde Kurt.

Han ville af med kandidaturen!

- Det er bare ligesom med vores forbundsformand - ja altså ikke det med smedene og det autodidakte, men det med den professionelle revolutionære fortid. Sådan en har han også. Og vi har tidligere haft en selvlært som formand for freelancerne. Han var godt nok arkitekt, men HB er vant til, at vi vælger nogle alternative typer, sagde Kurt.

Et eller andet sted i mit indre - der hvor ambitionerne bor - havde jeg det alligevel godt med forslaget, så jeg endte med at acceptere det, og det samme gjorde generalforsamlingen, og på det efterfølgende delegeretmøde blev jeg valgt i HB.

FOR MEGET HATTEDAME

Jeg syntes, at der var alt for meget fiseformem hattedame og standsforening over forbundet, bl.a. med kravet om 3 års dokumenteret minimumsindtægt, inden man som alternativt uddannet kunne blive medlem. Det ville jeg godt være med til at ændre, og det har de delegerede heldigvis lavet om på nu.

Jeg er glad for den udvikling hen i mod et medieforbund og en lønmodtagerorganisation der er sket i forbundet gennem de sidste år - også i forhold til freelancerne. Og jeg oplever, at jeg - og freelancegruppens bestyrelse - har været blandt hoveddaktørerne i forhold til at drive udviklingen den vej.

Til lykke med resultaterne alle I freelancere - i og uden for DJ.

Foto: Jens Luech

Man møder de særeste skabninger under en sådan orkenvandring

Ideen med at flere freelancere gik sammen om et fælles kontor bredte sig til provinsen. Her i Aalborg i begyndelsen af 80'erne under mere uformelle former hos pressefotograf Henning Bagger, der nu er ansat hos Nordfoto

Foto: Henning Bagger

Snapshots

Foto: Lian Lindskov

Peter Riis med formandsudstyr

Foto: Mikael Hjuer

Kroppe i gruppearbejde på freelanceseminaret i Ry i 1996.

Foto: Claus Hagemann/Chili

Stig Petersen og DJs daværende forbundsformand Tove Hygum ved talerstolen på delegeretmødet i en ikke-paparazzi situation

Alvorsord fra Winsløw til DJs delegeretmøde

Foto: Ulrik Borgemann

Foto: Morten Fris Jørgensen

Kassen med FreelanceGruppens profileringsmaterialer foran det finske journalistforbunds hoveddør i Helsingfors i 1996

Kært barn har mange navne

Rubrikker og underrubrikker fra fagbladet Journalisten afspejler vigtige hovedtemaer på gruppens generalforsamlinger, set med det frie forbundsfagblads journalistiske øjne

Af MORTEN FRIS JØRGENSEN

1977

Freelancegruppe for hele landet

Flemming Ytzen valgt til formand på den stiftende generalforsamling

1978

Freelancere:

Vi er proletariatet som forbundet har glemt

Første generalforsamling i den landsdækkende freelance-gruppe. Bodil Rohde afløser Flemming Ytzen som formand.

1979

Freelancere må slås for deres sag

1980

Kun journalister til journalistisk arbejde

Generalforsamlingen kritiserer Danmarks Radio og specielt Børne- og Ungdomsafdelings udstrakte brug af ikke-journalister

1981

Nu må free-lancerne stå sammen

Gruppen vedtog på generalforsamlingen at slette indtægtsgrænsen for medlemsskab

1982

Ønsker betaling for fagligt arbejde

Freelance-gruppens generalforsamling kræver ophavsretten opretholdt og ønsker betaling for deltagelse i fagligt arbejde

Minimumsvilkår

De vejledende minimumsvilkår for freelance-journalistik bliver første gang udformet i FreelanceGruppen i juni 1986 og udsendes snart med forbundets blå stempel. Siden er de vejledende minimumsvilkår for freelancearbejde udkommet årligt (som en eller flere foldere).

-MFJ

1983

Ny ypperste hos free lance-proletariatet

Kampvalg måtte der til på gruppens generalforsamling, før den nye ledelse blev indsat

1984

Freelancere opfordrer til aktioner mod den nye dagpengereform

Børnepasning for freelancere (box:)

1985

Freelance-nøglen - en smart sag

1986

Det lysnede

De nye skatteregler og DRs 2 års-regel hovedpunkter på Freelancegruppens generalforsamling

1987

Ny formand i Freelance Gruppen

1988

PF'ere vil godt være med

Freelancegruppen vil genskabe dialog mellem fotografer og forbund

1989

Formands-løn til freelance-Stig

Hvis HB ikke vil betale, stiger freelance-kontingentet.

1990

Kæmp for minimumstakst i Danmarks Radio

1991

Generalforsamling

Debatten på Freelancegruppens generalforsamling var koncentreret om to punkter: Den bijob-kampagne, bestyrelsen har kørt gennem længe tid og den overenskomst, der blev indgået med Danmarks Radio.

1992

Generalforsamling:

Frie fugle

flyver for lavt

Freelancere er selv skyld i, at deres lønninger ligger under minimumskravene. Det skal der laves om på. Flere imod planer om, at PFerne måske forlader Freelance-gruppen.

1993

Penge og personlig oprustning

Skal forbundet arbejde for at få freelancere fastansat? Og hvor blev feriepengene af? Freelancegruppen har fået et program at arbejde efter det næste års tid.

1994

Formand af bitter nød

Ingen havde lyst til at blive freelancernes nye formand, da medlemmerne sagde nej til at give gruppen eget fagligt apparat.

1995

Luk flere ind i DJ

Det skal være nemmere at komme ind i journalistforbundet som freelancer. Det mente et flertal på Freelance-Gruppens generalforsamling. I dag går der minimum tre år, før en ikke DJH-uddannet freelancer kan blive medlem af DJ. De skal kunne optages efter et år, synes freelancerne.

1996

Freelancere vil have et agentur

Hvis man ikke kan komme med i de fastansattes aftaler om videreudnyttelse af journalistisk materiale, så er HBs tanker om et agentur for forvaltning af ophavsretten en god idé, mener Freelance-Gruppen.

* * * * *

Den siddende bestyrelse har i 1997 i forbindelse med udformning af nyt brevpapir til gruppen besluttet, at gruppens navn skrives sådan her: FreelanceGruppen.

Foto: Lars Lindskov

Små skridt frem og tilbagetrækning

AF ULLA NYGAARD,
FORMAND 1993-94

Foto: Ulrik Bergmann

Læggekartoflerne skal i jorden i april, når foråret springer ud

Det er også her Dansk Journalistforbund skal til Nyborg Strand, og derfor er det nogle år siden, jeg har frekventeret delegeretmødet. Som forhenværende kan man jo tillade sig at prioritere. Det faglige fællesskab, gensynet, udvekslingen, festen og debatten må altså vente til efteråret, hvor FreelanceGruppen holder generalforsamling, mit efterhånden eneste bidrag til den fagpolitiske debat.

Det kan synes lidt småt efter fire år i freelancegruppens bestyrelse, hvor fagligt arbejde nærmest var en del af livsstilen. Men det er fredeligt og langt at foretrække fremfor spillestilen i magtens korridorer.

Normalt er jeg ikke bange for krig og kamp om styrkeforholdet, men har bare forfærdelig svært ved at se formålet, når det foregår internt i en

organisation. Efter to-tre måneder helt tæt på journalistforbundets daglige ledelse kom erkendelsen om total uegnethed til at udvikle strategier og lægge taktik mod mine egne fuldtidsansatte tillidsrepræsentanter, for at undgå at blive taget i røven som fritidsarbejdende tillidskvinde.

I 1993-94 var ophavsretten en hovedsag for FreelanceGruppen. Især blev Bonniers sat på dagsordenen på nordisk freelanceseminar i juni, men også på møder med forbundets daglige ledelse, og med tillidsfolk fra Bonniers. Et stort fælles nordisk slag mod Bonniers misbrug af journalisters - ikke mindst freelancers - ophavsret skulle slås. Blot hørte vi intet fra den koordinerende instans i forbundshuset, indtil vi kunne læse os til, at der var indgået overenskomst. Nul orientering, nul involvering, nul sikring af freelancers ophavsret. Nul! Drengene i forbundshuset blev barnligt fornærmede over gruppens utilfredshed.

Det var i øvrigt i samme periode, at forbundet efterlyste flere aktive tillidsrepræsentanter!

Meget klogere og lidt mere rynket i ansigtet overlod jeg taburetten til Jan Winsløw ved generalforsamlingen i 1994. Det var en befrielse, men

også en tilfredsstillelse at se tilbage på gruppens benarbejde, som havde ført os flere små skridt fremad:

Takket være indsatsen fra vores jurist Elise Hammer vandt vi et par principielle skattesager. Skattevæsenet havde strammet grebet om freelancere, og med Elises hjælp blev vi dygtigere til at vejlede medlemmerne om skattemæssige rettesnore for lønmodtagere og for selvstændige. Et sejt stykke arbejde, der i dag fremgår som en naturlig del af Freelance Håndbogen.

Denne korte et-årige formandsperiode var ligeledes kendetegnet af en intern oprustningskampagne. Vi ville have ordentlig betaling ifølge prislister og overenskomsterne, og besluttede at gøre en dyd af at sige nej til de dårligt betalte jobs. Langtidseffekten kender jeg ikke noget til, men vi var gode til at støtte hinanden om vores værd som freelancere.

Bi-job sagerne ebbede ud i perioden, og vores harme over fastansatte, der løste freelanceopgaver som bibeskæftigelse, blev rettet mod den pris, de tog. Det værste er ikke at tage brødet ud af munden på freelancere, der gerne vil gøre sig fri af supplerende dagpenge. Det værste er at dumpe prisen.

Vikar for en dag?

I 1992 mener forbundsledelsen, at et vikariat i princippet kan vare ned til en dag.

Det giver arnen lue hos freelancerne, der samme år sender følgende udtalelse til Gammel Strand:

"For at en vikaraftale ikke skal undergrave freelancernes løn- og arbejdsforhold, er det absolut nødvendigt at definere et vikariat som ansættelse af mindst én månedens varighed. Alle opgaver af kortere varighed er freelancearbejde, der honoreres efter minimumsvilkårene, indtil der foreligger en freelanceaftale med dagbladene. Generalforsamlingen opfordrer forbundet til at fastholde kravet om en freelanceaftale med dagbladene".

I dag mener DJ det samme som freelancerne, og DJ har for freelancerne i 1997 indgået konkrete og overenskomstmæssige aftaler med dagbladet Børsen og Apressen.

DDFF og resten af dagbladsmarkedet har hidtil blankt afvist overenskomster for freelancerne.

- MFJ

Fra Cafe Liva til Örenäs Slot

AF STIG PETERSEN
OG JAN WINSLÖW

Det gode skib Liva dannede rammen, da FreelanceGruppen for første gang bevægede sig ud i internationalt farvand, for knap ti år siden.

Vi tog i Danmark initiativet til at indkalde de nordiske freelancebestyrelser for at drøfte fælles interesser, aktuelle forhold - og fælles problemer i forhold til de nordiske moderforbund.

De første spæde skridt hin sommerdag i Nyhavn blev startskuddet til det internationale arbejde på freelance-området, som også IFJ, den internationale journalistorganisation måtte tage mere seriøst på program-

stående vilkår set i internationalt perspektiv.

IFJ havde på papiret gang i internationalt freelance-arbejde, men det var ikke særlig højt prioriteret. Derfor blev Nordens freelancebestyrelser enige om, at det måtte være væsentligt at presse IFJ til at fokusere mere på freelancernes vilkår.

Det er naturligvis ikke kun de nordiske freelancers fortjeneste, at der blev arrangeret freelance-seminar i London i 1989. Men her stod det endnu klarere, at de nordiske kunne få en hovedrolle at spille, hvis vi mente noget med solidaritet med freelancerne rundt i verden. Langt de fleste lever en kummerlig tilværelse, også sammenlignet med fastansatte i deres egne lande.

I London blev det klart, at de nor-

Foto: Ulla Bogemann

To fremtrædende svenske forbundskvinder viste deres sande mening om freelancerne ved at vælge netop temaformiddagen til deres meget nødvendige shoppingtur i Tromsø!

Det er siden blevet til et par europæiske freelance-seminarer, men ofte har de nordiske deltagere forladt stedet med en klar fornemmelse af emnets lave prioritet i de internationale og europæiske journalistorganisationer IFJ/EFJ. Altid er det os selv, der skal tage initiativer og gøre arbejdet.

Så længe de nordiske freelancere kan holde dampen oppe vil der imidlertid være pres på IFJ og et europæisk freelance arbejde, som forhåbentlig også kan gavne dårligt stillede freelancere andre steder i verden.

NORDEN ER VIGTIG

Det startede med Norden og det nordiske samarbejde er stadig det vigtigste og mest udbytterige for os.

FreelanceNøglen, FreelanceHåndbogen, start- og inspirationskurser, prissætning og aftaletekster er praktiske resultater af den ideudveksling, der var og er mellem de nordiske freelancebestyrelser. Med lidt mindre held har vi forsøgt os med fælles kampanjer og med større held har vi forøget vores (internationale) indflydelse gennem informationer fra andre freelancegrupper.

Det nordiske samarbejde fik en ny dimension i 1993 takket være freelancere fra Göteborg. De tog initiativ til det første Nordiske Freelanceseminar, der var et nyt uddannelsesforum for nordens freelancere. Initiativet er fulgt op med årlige seminarer, hvor ikke kun »pamperne« mødes på nordisk. Senest var det på et dejligt, skånsk slot ved Øresund, og næste år er stedet måske Island.

Det nordiske fællesskab er i faste rammer nu med årligt, fælles bestyrelsesmøde og et midtvejsmøde for en mindre kreds. Vi noterer med tilfredshed, at DJ vælger at støtte vores nordiske og internationale virke økonomisk, så den form for fagligt arbejde ikke kun forbeholdes forbundets inderkreds.

Foto: Ulla Bogemann

Internationale møder og seminarer er ikke kun for pamperne. De giver sammenhold, identitet og masser af inspiration. Her fra Örenäs Slot ved Øresund

met hen ad vejen i de kommende år. På Cafe Liva oplevede vi allerede fra første færd et væsentligt problem i nordisk samarbejde: Finerne insisterede på, at der skulle snakkes engelsk ved møderne - og det gik vi meget nødtvungent med til. Nogle af finerne blev dog så fulde af den gode danske øl og medbragt sprit, at det ikke havde den store effekt (for finerne), om der blev snakket nordisk eller engelsk.

Retfærdigvis skal det også siges, at der var og er absolut fagligt engagerede og standhaftige finner, der gør et udmærket stykke arbejde nordisk og internationalt.

ENESTÅENDE I VERDEN

Vi fandt i Norden snart ud af, at vi nok havde forskellige vilkår - og at vi i Danmark måske er de meste forøgede på indtægtssiden - men de nordiske freelancegrupper erkendte efterhånden, at vi havde ret ene-

diske moderforbund ikke spillede med åbne kort. De ønskede ikke, at freelancerne indtog nogen særlig aktiv rolle. Hverken i forhold til nordisk eller internationalt samarbejde.

Det var derfor under stort pres fra freelance-bestyrelserne, at de nordiske lande også fik freelance-repræsentanter med til IFJ-kongressen i 1990 på Sardinien. På trods af, at det forlød, at der skulle snakkes en del freelance-vilkår. Og der blev grinet noget hånligt fra nogle af de øvrige delegationsdeltagere, da det viste sig, at freelancernes vilkår (nok engang) ikke blev berørt særlig indgående på Sardinien.

INDE I »VARMEN« - OG UDE

Selvom resultaterne på Sardinien var lig nul blev samarbejdet om det internationale bedre i forbundet internt og på nordisk plan, fordi vi fik en plads i HB's internationale udvalg. De nordiske freelancebestyrelser blev

blandt andet bedt om at skrive og redigere IFJ's første freelance-håndbog. Og den blev god.

Velviljen var dog ikke permanent. Efter pres fra freelancerne blev temaet freelance sat på dagsordenen for den nordiske (NJF) forbundskongres i Tromsø 1993, men forbundshæven var sød. De danske og svenske freelanceformænd blev nægtet deltagelse. »Der var ikke plads...«

Foto: Anita Corpan

Foto: Ulla Bogemann

Århus oktober 1994: Krisemøde mens generalforsamlingen er suspenderet. Winsløw bliver kigget ud som gruppens nye formand

Foto: Anita Corpius

AF JAN WINSLØW, FORMAND 1994-97

Formand på afbud

Den syvende i rækken. Formand for FreelanceGruppen. Det havde jeg aldrig drømt om at blive, da jeg mødte op til generalforsamlingen i Århus 1994, men jeg forlod alligevel Århus som formand.

Efter en generalforsamling, der til tider havde kaotiske træk og var omgivet af larm fra svedig workout og DSBs diesellokomotiver. Og fordi den rigtige kandidat sagde fra.

Redaktøren af dette skrift ønsker en beskrivelse af sejre og nederlag i min formandsperiode, men det er jo svært.

Det begyndte lidt kaotisk, men bestyrelsen har da nået en del, både sammen med og på trods af Dansk Journalistforbunds top.

På plussiden tæller jeg de nye freelance overenskomster og en stribe kollektive aftaler om genbrug og videresalg af freelancestof til forsvar for ophavsretten. Det nordiske samarbejde er kommet i mere faste rammer med god økonomisk støtte fra forbundet og det samme er start- og salgskurser for nye freelancere. Vi er ved at finde ud af det med Internettet, hvor Nøglen også ligger. Frie Nyheder er blevet et meget bedre blad.

SAMARBEJDE MED FASTANSATTE

Mange års drøm om bedre samarbejde med de fastansattes tillidsfolk

er ved at blive virkelighed og arbejdet med at organisere freelanceområdet er blevet lettere med det nye etårs-kriterie. Der er igen kommet en freelancer i HB og specialgrupperne har fået ret til observatørplads samme sted.

På den negative side står de manglende TV2 og DDFP overenskomster, samt tabet af SAFT-overenskomsten for pressefoto. Og som den eneste freelancegruppe i Norden mangler vi stadig lønnet, faglig medhjælp. Kravet om markant ændring i forvaltningen af ophavsrets pengene kan føre til dårligere efteruddannelse for de fleste freelancere.

Forbundsledelsens forsøg på at tvinge en opsplitning af FreelanceGruppen igennem henover hovedet på de berørte er også en særdeles

negativ oplevelse i jubilæumsåret.

De positive oplevelser vinder nok knebent på point, men de opslidende situationer på de indre linier i DJ har været for mange. Gruppen har stadig mange opgaver og der er mange i det faglige apparat, der skal bringes til at opgive deres personlige modvilje mod freelancere og gruppens ledelse.

AKTIV NØDVENDIGHED

På trods af manglerne og det jeg skriver efterfølgende, så håber jeg inderligt, at nye kolleger - og de garvede - vil finde tid til frivilligt, fagligt arbejde på et eller andet niveau. Det er vigtigt for os alle, at det er arbejdende freelancere - specialisterne - der udgør en faglig modvægt til de DJ-ansatte.

Freelancere kan ikke lægge deres faglige skæbne i hænderne alene på fastlønns afhængige som Lars Poulsen og Jens Nørlem. Der skal være aktive freelancere med ved foderbræddet, hvis de frie fugle skal overleve de kommende vintre uden sult.

EN BEKENDELSE

Jeg fortrød ikke, at jeg blev formand i 1994, men jeg fortryder inderligt, at jeg fortsatte efter 1996, hvor kandidatspringeriet gentog sig i kulissen på en uskøn måde.

Jeg har gjort mit bedste, men nu trænger jeg til hurtig aftrapning og en pause fra den mere ukonkrete del af det faglige arbejde.

Det sidste år har jeg mærket noget, som jeg ikke på samme måde har bemærket gennem snart 19 år som faglig aktivt medlem af DJ: Kræmmerholdning, hån over for traditionelle fagforeningsdyder og uhørt volumensyge. Hos mig selv og andre har jeg set vigende engagement og svigtende ansvarsfølelse.

Intriger, benspænd og DJ-ledelsens ofte ringe forståelse for freelanceproblemer og gruppebestyrelsens løsningsforslag kan give mig kvalme. Der er tale om misbrug af de beskedne ressourcer, som vi sammen skulle bruge til forsvar for og forbedring af medlemmernes faglige og sociale vilkår.

Hårde ord i oktober? Ja, måske, men jeg har aldrig opfattet mit faglige virke som en slags hyggeonkelformiddag.

Jeg ønsker medlemmerne og de kommende bestyrelser lykke og held de næste 20 år og videre.

Der er brug for jeres faglige indsats.

Foto: Mikael Hylander

»Den rigtige formandskandidat sprang fra«

Den gode historie vil altid overleve

Af
KRISTIAN MELGAARD,
KASSERER

Dette er et forsøg på at skue ind i fremtiden. Det er svært at spå, især om fremtiden, sagde Storm P., men jeg vover alligevel det ene øje og siger: Lige og let adgang for alle i DJ til efteruddannelse!

Jeg satte mig ned og tænkte på, hvordan situationen ville være i 2010, når jeg ikke gider at arbejde mere.

Meget vil have ændret sig i vore arbejdsmetoder, men jeg tror på én

blivende værdi: Jeg tror på den gode historie.

Den gode, velfortalte historie vil altid overleve.

Hvad enten den er skrevet med bogstaver på papir eller skærm, om den er beskrevet i billeder - faste eller levende, eller om den fortælles i radio eller tv, eller som et mismask af alle de udtryksformer vi kender i dag, og som morgendagen vil bringe.

Den gode historie vil aldrig dø - og der vil altid være brug for dygtige fagfolk til at lave den.

Derfor er jeg ikke så bekymret for den megen snak om fotograferende journalister og skrivende fotografer.

Den gode historie kræver gode fagfolk - specialister - og vi kan ikke være gode til alting.

Jeg kunne eksempelvis ikke drømme om at lade nogen betale for et

Foto: Mikael Hjulær

billede, jeg har taget. Dertil er min professionelle stolthed for stor, og min respekt for kunderne ligeså.

Men den gode historie skriver ikke sig selv og bygger ikke alene på talent og paratviden.

Der ligger viden bag - og viden om, hvordan man skaffer sig denne viden.

Det var det ene postulat.

Her kommer det næste:

I år 2010 vil være mange flere freelance-arbejdende end der er nu.

Mit gæt er, at måske 40 % af Medieforbundet Dansk Journalistforbunds medlemmer vil have en freelance-tilknytning til arbejdsmarkedet i år 2010.

UDDANNELSE OG ATTER UDDANNELSE

I disse to fremtidsspektiver gemmer sig et alvorligt problem, som vi skal være forberedte på og gøre noget ved.

Hvis freelanceren skal kunne lave den gode, solide journalistiske historie også om 15 år, kræver det, at freelanceren har adgang til en ligeså god efteruddannelse og faglig inspiration som de fastansatte.

Hvis vi ikke skaber muligheder for, at freelanceren får adgang til uddannelse og vidensindsamling risikerer vi let, at vi opbygger et proletariat af lidt ældre freelancere, der ikke er opdateret med hensyn til viden og viden-indsamling til fordel for de unge løver, der netop har rejst sig fra skolebænken.

BEKYMRING

På den baggrund bekymrer det mig, at regeringen lægger gift for freelanceres efteruddannelse ved f.eks. at forhindre, at gamle PF-ere kan komme på kursus, fordi "der jo nu er en ny uddannelse".

Jeg finder også det bekymringsvær-

digt, at man på efteruddannelsesstederne lægger så stor vægt på arbejdsplads-orienterede kurser og ikke tænker så meget på freelancerne.

De bemærkninger, som den nye leder af det nye center for journalistisk efteruddannelse, Lars Kabel, kom med i Journalisten august 1997 er således forhåbentlig ikke hele sandheden om det nye centers strategi.

ANSLAG MOD MIDLERNE

Når så der samtidig gøres anslag mod de midler, der i øjeblikket betaler freelancernes efteruddannelse, er der for alvor grund til at blive bekymret.

Medieverdenen vil i højere grad end andre erhverv være præget af distancearbejde, freelancere og projektansatte med freelance-status i fremtiden.

Det skal vi være klar til at håndtere gennem et bredt udbud af kurser og seminarer, der tager hensyn til freelancernes specielle arbejdsvilkår.

I år 2010 vil der stadig være folk, der skriver deres artikler på skrivemaskine.

I år 2010 vil der stadig være fotografer, der selv fremkalder og beskærer deres billeder.

I år 2010 vil også være folk, der aldrig ser et stykke papir, men som ordner alt på In-ternet, intranet og ISDN.

DET ER REN TEKNIK

Det basale i journalistikken vil der ikke være ændret på.

Den gode historie vil bestå - og vi skal så "bare" sørge for, at der til stadighed er gode fagfolk til at lave dem.

Og det sker kun gennem lige og let adgang til efteruddannelse, efteruddannelse og atter efteruddannelse.

Gæt hvor mange vi bliver

Kan du gætte, hvad FreelanceGruppens officielle medlemstal vil være pr. 15. januar 1998?

Så har du mulighed for at vinde en gratis deltagelse i freelance-seminar 1998 for én person.

DJ opgør hvert år på denne dato forbundets officielle medlemstal, der bestemmer antallet af delegerede fra de forskellige kredse, specialgrupper mv. på årets delegeretmøde.

Svaret i denne konkurrence skal ligge hos FI. Gert Nielsen i DJ, Gammel Strand 46, 1202 Kbh. K senest den 15. januar 1998 med morgenposten for at komme i betragtning.

Hvis ingen rammer det rigtige antal, vinder den, som kommer nærmest. Hvis flere rammer rigtigt, trækker vi lod. - MFJ

Foto: Mikael Hjulær

Her er du aftaledækket

AF JAN WINSLOW OG
MORTEN FRIIS JØRGENSEN

Dette er en oversigt over journalistiske arbejdspladser, hvor freelancere er dækket af en DJ-overenskomst eller tiltrædelses-aftale

DANMARKS RADIO

Indgået første gang tidligt i 70'erne. Gælder til 31. maj 1997 og er p.t. under forhandling. Overenskomsten gælder for journalister, tekstere og udlandskorrespondenter. Radio og TV. Timebetaling, feriepenge og genetillæg.

TV2-FAMILIEN

Stadig ingen overenskomst, men i et mødereferat fra 1994 er der enighed om, at freelancere skal have løn- og arbejdsvilkår, der ikke kan undergrave overenskomsten for de fastansatte. Kontakt den lokale tillidsrepræsentant - inden du dummer dig! Du kan få rådgivning og en pjece om lønvilkår i forbundet.

PRODUCENTERNE

Indgået første gang april 1997. Gælder til 1. oktober 1999. Omfatter flere jobfunktioner med grundtimeløn, personlige tillæg, genetillæg, feriepenge og løn under sygdom. Normalkontrakt. Bestemmelser om ophavsret, kreditering og royalties for videreudnyttelse.

AKTUELT/A-PRESSEN

Indgået første gang juli 1997. Gælder til 30. juni 1999. Ingen tariffer, men principper for lønfastsættelsen, der ikke må undergrave de fastansattes overenskomst. Kørepenge og feriepenge. Med i afta-

Et sjældent syn, for rigtige venner kan ej købes for penge

lekomplekset er en aftale om videreudnyttelse, der bl.a. giver A-pressen ret til videresalg til tredje part mod udbetaling af mindst 50 pct. af førstegangshonoraret til freelanceren. Ansattes tillidsrepræsentant kan indgå i forhandling på freelancerens side.

DDF (DAGBLADENE)

Vejledende prislister for bladtegnere gælder til 31. december 1997. Ingen aftale for skrivende, fotografer m.fl.

MORGENAVISEN JYLLANDS-POSTEN

I de fastansattes overenskomst hedder det:
"§ 20, stk.1. Hvad angår honorarfastsættelse for freelance arbejde vil Jyllands-Posten lade de ved denne aftales indgåelse gældende vilkår for freelance journalister og pressefotografer være retningsgivende for bla-

dets honorarfastsættelse. (Vedr. pressefotografer, se protokollat 3.)" Nævnte protokollat beskriver særlige vilkår ved billedkøb. ("gældende vilkår" = DJs vejledende vilkår). Tag kontakt med tillidsrepræsentanten og hør om gældende honorarsatser.

SAFT FOR FOTOGRAFERNE

Indgået første gang marts 1993, ophørt sommeren 1997.

SAFT FOR JOURNALISTERNE

Indgået første gang som LO-aftalen i 1978. Gælder til 28. februar 1999. Timeløn, feriepenge og ulempetil-læg. Skattemæssigt selvstændige får i stedet for feriepenge et tillæg på 12,5 pct., der afregnes sammen med lønnen. Betalingen ved genbrug er

aftalt til 100 pct. Videreudnyttelse aftales og honoreres særskilt.

SAFT = Samorganisationen for Arbejderbevægelsens Fagblade og Tidsskrifter.

ARBEJDSMILJØ

(Arbejds miljøfondet)
Indgået første gang 1. januar 1982. Gælder til 28. februar 1997, men er under forhandling.

Timepris og feriepenge. Til selvstændige udbetales i stedet for feriepenge et omkostningstillæg på 12 pct. af lønnen sammen med lønafregningen.

BIBLIOTEKARFORBUNDET

Har siden 1996 haft tiltrædelse til SAFT.

JOURNALISTEN

Har siden 1996 haft tiltrædelse til SAFT.

SOCIALRÅDGIVEREN

Betalor løn og feriepenge i henhold til SAFT-overenskomst for journalister.

LANDSBLADET

(De Danske Landboforeningers Bladvirksomhed)
Betalor i henhold til SAFT-overenskomst for journalister.

SOCIALPÆDAGOGEN/SL

I overenskomsten for fastansatte forudsættes, at vikarer, der ansættes for under en måned, aflønnes efter DJs freelanceoverenskomst med BUPL/Børn & Unge ifølge aftale fra 1989.

LANDSFØRENINGEN AF SOCIALPÆDAGOGER/ LFS

I overenskomsten for ansatte journalister slås det fast, at freelancere kan kræve betaling efter SAFT-overenskomsten.

SNT

(Socialdemokratiets Nyheds Tjeneste) har siden 1987 fulgt SAFT.

PMF

Har siden 1987 fulgt SAFT.

BØRN OG UNGE (BUPL)

Indgået første gang 1. marts 1977. Gælder til 31. marts 1997, men er under forhandling. Timepris eller ugeløn samt feriepenge. Selvstændige får særligt tillæg på 12,5 pct. af timelønnen udbetalt sammen med lønnen.

SYGPLEJERSKEN

Følger normalt DJs vejledende vilkår.

Videreudnyttelse m.v.

Der er p.t. indgået aftaler om videreudnyttelse af freelancers artikler på Internettet og/eller til databaselagring med følgende medier:

Dagbladet Børsen, Aktuelt, Danske Kommuner og Ingeniøren.

Gør dig bekendt med aftalerne inden du sælger noget til disse medier! Med Danmarks Radio forhandles nu en aftale om videreudnyttelse på DR Online, der i 1996-97 har haft en forsøgsaftale med DJ.

OPHAVSRET GENERELT

Som udgangspunkt har du i henhold til lov om ophavsret alle ret-

tigheder til dit journalistiske produkt, med mindre du mod betaling har overdraget rettighederne helt eller delvist til andre.

Forsøg at indgå aftaler, der klart beskriver omfanget af de overdragne brugsrettigheder. Afgiv mindst muligt af dine rettigheder i aftalerne og/eller henvis generelt til dine rettigheder i henhold til gældende dansk lov, når du skriver en følgeseddel, regning eller faktura.

DANSK JOURNALISTFORBUNDS VEJLEDENDE VILKÅR:

Gældende satser. Alment journalistisk arbejde: 445 kr. pr. time. Der lønnes for mindst 4 timer pr. opgave.

Ugepris: 13.350 kr. for 37 timer. Tillæg for ubekvem arbejdstid. Ophavsretten forbliver hos freelanceren.

DAG- UGEBLADE OG MAGASINER

På de fleste ugeblade og -magasiner anvender man internt og ensidigt fastsatte priser for sider og/eller opslag. Visse dagblade bruger også egne priser for artikler, men i de fleste tilfælde er lønnen så ussel, at FreelanceGruppen ofte har opfordret til i stedet at sælge til bedre betalere! Inddrag tillidsrepræsentanten i dine løn- og aftaleforhandlinger på bladene!

-JW/MFJ

